

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/kongresy/ii-kongres-pamieci-zolnierzy-w/238745,Rozpoczal-sie-II-Kongres-Zolnierzy-Wykletych.html>
09.03.2026, 10:40

Rozpoczął się II Kongres Żołnierzy Wyklętych

W dniach 7-8 marca 2026 r. odbywa się II Kongres Pamięci Żołnierzy Wyklętych współorganizowany przez Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL oraz Instytut Pamięci Narodowej. W wydarzeniu uczestniczą zastępcy prezesa IPN: dr hab. Karol Polejowski, dr Mateusz Szpytma oraz dr hab. Krzysztof Szwagrzyk.

07.03.2026

Dwudniowe wydarzenie odbywa się w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie, które mieści się w dawnym mokotowskim areszcie śledczym - osławionym więzieniu, w którym w czasach stalinizmu przetrzymywani i mordowani byli członkowie powojennego podziemia niepodległościowego.

Pierwszy dzień II Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych rozpoczęło uroczyste wręczenie Medali Reipublicae Memoriae Meritum przez zastępcę prezesa IPN dr. hab. Karola Polejowskiego. Za działania na rzecz trwałego upamiętniania wydarzeń i postaci z historii Narodu Polskiego w latach 1917-1990 oraz wspieranie IPN w działalności edukacyjnej, naukowej i wydawniczej zostali uhonorowani:

- Złotym Medalem Reipublicae Memoriae Meritum:
 - Sławomir Wojdat,
 - dr Jarosław Schabieński,
- Brązowym Medalem Reipublicae Memoriae Meritum:
 - Mateusz Luśnia,
 - Aleksander Podgórný.

Zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski zwrócił się do zebranych, podkreślając, że pamięć o Niezłomnych wymaga tego, by stać na straży prawdy o ich wielkim dziele i poświęceniu.

- Okazuje się, że w Polsce roku 2026 wciąż trzeba bić się o pamięć i prawdę o żołnierzach Wojska Polskiego, żołnierzach niepodległościowego podziemia. Żołnierze Niezłomni wciąż są dzisiaj - w Polsce roku '26 - wyklinati tak, jak w czasach komunizmu. Jesteśmy więc tutaj, aby głośno powiedzieć, że na takie wyklinanie po prostu się nie zgadzamy. Nie możemy zaakceptować tego, że polskich bohaterów, wiernych Bogu i Ojczyźnie, tych, którzy nigdy nie złamali złożonej przysięgi, znowu nazywa się bandytami, porównując ich do zbrodniarzy. Nigdy się na to nie zgodzimy!

List Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego odczytał jego doradca Jan Józef Kasprzyk. Prezydent RP odniósł się do ceny, jaką za wolną i niepodległą Polskę zapłacił mjr Hieronim Dekutowski „Zapora” - bohater, w którego losach, niczym w soczewce, skupiają się doświadczenia tysięcy Niezłomnych.

- Zasłynął jako bardzo uzdolniony i skuteczny dowódca podziemia antykomunistycznego. Zapłatą za ofiarną służbę nie był jednak awans, wysokie odznaczenia i spokojne życie w stanie spoczynku w otoczeniu rodziny i wdzięcznych rodaków, lecz oszczercze piętno obcego agenta i bandyty, bestialskie tortury w śledztwie, zbrodniczo wymierzona kara śmierci, pochówek w nieznanym miejscu oraz druga śmierć z woli komunistów. Miał być całkowicie

zapomniane.

Do uczestników zwrócił się również wicepremier RP Władysław Kosiniak-Kamysz. W liście podkreślił, że pamięć o Niezłomnych to coś więcej niż patriotyczny obowiązek:

- To sztafeta pokoleń, w której dar prawdy przekazujemy sobie z rąk do rąk, jak płomień, który nie ma prawa zgasnąć. Choć fizycznie nie ma mnie wśród Was, łączy nas ta sama duma i ta sama miłość do wolnej, suwerennej Polski - tej samej, o którą Oni walczyli w mroku nieprzeniknionych lasów i w ciszy więziennych katowni.

W wydarzeniu wzięli udział m.in. pierwsza prezes Sądu Najwyższego prof. Małgorzata Manowska, reprezentant prezesa Trybunału Konstytucyjnego, szefa Gabinetu Prezesa Kamil Niedbala, zastępca przewodniczącego Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej prof. dr hab. Tadeusz Wolsza oraz Adrianna Garnik, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL - instytucji, która wraz z Instytutem Pamięci Narodowej zorganizowała dwudniowe wydarzenie poświęcone Niezłomnym. W otwarciu II Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych wzięli również udział przedstawiciele wojska, organizacji społecznych i kombatanckich oraz samorządowcy.

Zastępcy prezesa IPN - dr hab. Karol Polejowski, dr Mateusz Szpytma oraz dr hab. Krzysztof Szwagrzyk - zostali uhonorowani okolicznościowymi ryngrafami, które Muzeum przygotowało dla osób szczególnie zaangażowanych w kultywowanie pamięci o antykomunistycznym podziemiu.

* * *

Wykład „»Stefan«, »Leszczyna«, »Szczygieł«, »Ford« - kim byli anonimowi żołnierze »Łupaszki«? Z badań nad stanami osobowymi 5. Wileńskiej Brygady AK w 1946 r.” wygłosił zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski. Podkreślił, że historyczne poszukiwania przypominają niekiedy śledztwo. Często niełatwe i żmudne, ale też nadzwyczaj fascynujące. Nierzadko zdarza się również, że badacz trafia na tropy i informacje, o których nie mieli pojęcia nawet członkowie rodzin Niezłomnych, co daje historykowi ogromną satysfakcję.

* * *

Biogramy odznaczonych:

• Sławomir Wojdat - prezes Towarzystwa Miłośników Polskiej Tradycji i Kultury (TMPTiK), od wielu lat prowadzi konsekwentne i wielowymiarowe zaangażowanie społeczne na rzecz upamiętniania najnowszej historii Polski, ochrony dziedzictwa narodowego oraz popularyzacji wiedzy historycznej, ze szczególnym uwzględnieniem historii prawobrzeżnej Warszawy. Aktywność publiczną rozpoczął w latach 90. XX wieku jako działacz Stronnictwa Narodowego „Szczerbiec”. Angażował się w inicjatywy wydawnicze, promujące m.in. postać Romana Dmowskiego i myśl narodową.

Aktywnie włączył się w organizację obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” na terenie warszawskiej Pragi, koncentrując się na przywracaniu pamięci o lokalnych miejscach kaźni i losach ofiar terroru komunistycznego.

Powołał Społeczny Komitet Obchodów Powstania Warszawskiego na Pradze, który skupiał ponad 20 podmiotów i środowisk. W 2016 roku zarejestrował Towarzystwo Miłośników Polskiej Tradycji

i Kultury, którego został prezesem. TMPTiK organizuje liczne przedsięwzięcia o charakterze historycznym, edukacyjnym i kulturalnym, w tym koncerty, festiwale, konkursy plastyczne, dioramy interaktywne, gry historyczne, żywe lekcje historii oraz inscenizacje historyczne.

Sławomir Wojdat realizuje szerokie spektrum inicjatyw edukacyjnych i popularyzatorskich, obejmujących m.in. gry miejskie, dioramy, pokazy historyczne, koncerty oraz konkursy, adresowane w szczególności do młodzieży. Współpracuje z instytucjami zajmującymi się badaniem i upowszechnianiem najnowszej historii, w szczególności z Instytutem Pamięci Narodowej.

- Dr Jarosław Schabieński – w latach 2018-2022 był naczelnikiem Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Białymstoku. Po zakończeniu pracy w IPN kontynuuje współpracę w zakresie upamiętniania faktów, wydarzeń oraz postaci związanych z historią Polski. Jest autorem wielu projektów, m.in. tablicy upamiętniającej nauczycieli z Suwalszczyzny zamordowanych, więzionych i szykanowanych przez władze komunistyczne. Współredagował i był współautorem wydanej przez IPN w 2023 r. pracy „W hołdzie Niepodległej. Młodzieżowe Marsze Niepodległości w Suwałkach 1980-2021”.

Dr Jarosław Schabieński corocznie wygłasza słowo historyczne na uroczystościach poświęconych upamiętnianiu polskich bohaterów na obchodach Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, rocznicy zamordowania przez Niemców członków pierwszej grupy konspiracyjnej na Suwalszczyźnie (26 kwietnia 1940 r.), obchodach wprowadzenia stanu wojennego.

Od początku był zaangażowany w organizację i przygotowanie obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, poprzez szkolny Klub Historyczny „Zaza” im. gen. Zygmunta Podhorskiego. Od roku 2011 do 2017 organizował Szkolną Grę „Żołnierze Wyklęci”, której celem było uczczenie Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych oraz propagowanie wiedzy o historii najnowszej i promowanie postaw patriotycznych poprzez działanie. W grze wzięło udział ponad 1000 uczniów z różnych szkół.

Mateusz Luśnia – wieloletni działacz społeczny zajmujący się upamiętnianiem historii Polski, w szczególności rotmistrza Witolda Pileckiego. Prezes Fundacji Projekt Patriotyzm, działacz Stowarzyszenia KoLibier, od 2011 roku główny organizator Warszawskich Marszy Rotmistrza Witolda Pileckiego, współorganizator koncertów i innych wydarzeń we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Dzięki inicjatywie Mateusza Luśni krakowski kompozytor Hubert Kowalski napisał muzyczne oratorium „Tak musiało być” inspirowanego życiem rotmistrza. Oratorium udało się stworzyć i nagrać przy udziale orkiestry i dwóch chórów. Na początku 2025 roku została wydana płyta zawierająca powyższe oratorium.

Jako prezes Fundacji Projekt Patriotyzm jest zaangażowany w działalność mającą na celu pielęgnowanie wartości patriotycznych w życiu publicznym, promocję nowoczesnego patriotyzmu, wzbudzenie wśród młodych ludzi poczucia miłości i odpowiedzialności za Ojczyznę.

Tworzy projekty kulturalne i edukacyjne, poszerzające wiedzę historyczną, pobudzające uczucia patriotyczne oraz wyjaśniające skomplikowane mechanizmy ekonomiczne i geopolityczne współczesnego świata. Był zaangażowany m.in. w Warszawski Marsz Pileckiego, premierę albumu CD z zapisem koncertu Oratorium „Tak musiało być” o Rotmistrzu Pileckim, organizację widowiska multimedialnego „Czy wciąż szukamy stajenki?” – koncert poezji Jacka Kaczmarskiego.

Aleksander Podgórnny – koordynator ds. Promocji i marketingu Fundacji im. Janusza Kurtyki. Jest współorganizatorem krakowskich obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, a

także Krakowskich Marszów Rotmistrza upamiętniających postać Witolda Pileckiego. Jest autorem tekstów o tematyce historycznej i politologicznej. W 2019 roku został odznaczony przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę Brązowym Krzyżem Zasługi – za zasługi w działalności na rzecz upamiętniania historii Polski oraz propagowanie wiedzy o Żołnierzach Wyklętych. Za działalność na rzecz promowania historii Polski, w 2023 roku otrzymał medal ProPatria z rąk Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Zorganizował spacer historyczny „Warszawskim śladem Żołnierzy Wyklętych” oraz był prelegentem podczas I Kongresu Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

* * *

Medal przyznawany jest instytucjom, organizacjom lub osobom fizycznym, które:

- pracują na rzecz zachowania pamięci o:
 - a) ogromie ofiar, strat i szkód poniesionych przez Naród Polski w latach II wojny światowej i po jej zakończeniu,
 - b) patriotycznych zmaganiach Narodu Polskiego z okupantami, nazizmem i komunizmem,
 - c) czynach obywateli dokonywanych na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i w obronie wolności oraz godności ludzkiej
- angażują się w inicjatywy społeczne mające na celu trwałe upamiętnianie wydarzeń z historii Narodu Polskiego w latach 1917–1990 oraz wybitnych obywateli zasłużonych w walce o niepodległość Państwa Polskiego,
- wspierają IPN w działalności naukowej, edukacyjnej, wystawienniczej i wydawniczej dotyczącej szczególnie ważnych wydarzeń z historii najnowszej,
- prowadzą społeczną opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi w kraju i poza granicami.

Medal dzieli się na trzy stopnie: złoty, srebrny i brązowy.

Z inicjatywą nadania medalu mogą wystąpić członkowie komitetów ochrony pamięci walk i męczeństwa, organów jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji społecznych i zawodowych. Do zgłoszenia wystarczy przesłanie wypełnionego formularza do właściwego miejscowo oddziału IPN. Wnioskodawca podczas zbierania danych osobowych od kandydata zobowiązany jest do przekazania informacji o przetwarzaniu danych osobowych.

Wydarzenie zostało objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego.